

דף מקורות מלווה – הזכות והמצווה להצביע

1. מסכת אבות פרק ב' משנה ט"ז -

"הוא (רבי טרפון) היה אומר: "לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה".

- האם דברי רבי טרפון משפיעים על ההחלטה האם לקחת חלק בהליך הדמוקרטי?

2. מסכת ברכות דף נ"ה ע"א -

אמר רבי יצחק: אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנא' (שמות לה, ל) "ראו קרא ה' בשם בצלאל" אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה! הגון עליך בצלאל? אמר לו: רבונו של עולם! אם לפניך הגון, לפני לא כל שכן?! אמר לו: אף על פי כן "לך אמור להם" הלך ואמר להם לישראל: הגון עליכם בצלאל? אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן?!

- מדוע הקב"ה "מבקש" את אישרור העם למינוי שלו?
- האם המדרש עשוי להכריע בשאלה האם יש או אין צורך להשתתף בהליך הבחירות?

מצוות מינוי מלך ובחירות

ספר דברים, פרק י"ז י"ד-ט"ו :

"כי תבא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי. שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' א-לוקיך".

3. ירושלמי סנהדרין ב, ו:

"שום תשים עליך מלך" (דברים יז, טו) - אשים אין כתיב כאן, אלא תשים, דאת שוי עליך" (= שאתה שם עליך!)

4. ספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה, קע"ג :

"היא שציוונו למנות עלינו מלך ויקבץ כל אומתנו וינהיגנו. והוא אמרו יתברך: שום תשים עליך מלך. וכבר קדם לנו לשונם בספרי: שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות עליהם מלך ולבנות בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק..."

- מהו הדיוק של הירושלמי על הפסוק? כיצד הדבר מתחבר למדרש בדבר בצלאל?
- לאור דברי הירושלמי והרמב"ם - כיצד עשוי עם ישראל לקיים היום את מצוות מינוי המלך? באיזה אופן?

5. פירוש "העמק דבר", דברים י"ד י"ז. [נצי"ב מוולוז'ין]

והרי ידוע בדברי חז"ל דמצוה למנות מלך וא"כ למאי כתיב ואמרת וגו'. ונראה דמשום דהנהגת המדינה משתנה אם מתנהג עפ"י דעת מלוכה או עפ"י דעת העם ונבחריהם. ויש מדינה שאינה יכולה לסבול דעת מלוכה. ויש מדינה שבלא מלך הרי היא כספינה בלי קברניט. ודבר זה אי אפשר לעשות עפ"י הכרח מצות עשה. שהרי בענין השייך להנהגת הכלל נוגע לסכנת נפשות שדוחה מצות עשה משום הכי לא אפשר לצוות בהחלט למנות מלך כל זמן שלא עלה בהסכמת העם לסבול עול מלך עפ"י שרואים מדינות אשר סביבותיהם מתנהגים בסדר יותר נכון. או אז מצות עשה לסנהדרין למנות מלך [...] ומכל מקום אין סנהדרין מצווין עד שיאמרו העם שרוצין בהנהגת מלך. ומשום הכי כל משך שלש מאות שנה שהיה המשכן נבחר בשילה לא היה מלך והיינו משום שלא היה בזה הסכמת העם.

- מה לומד הנצי"ב מכך שהתורה מציגה את מינוי המלך כאופציה ('ואמרת אשימה עליי מלך')?
- כיצד דבריו רלוונטיים ומשמעתיים לימינו – כאשר השלטון הוא דמוקרטי ואינו מלוכני?